

**YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)**

18 päivänä syyskuuta 2001 *

Asiassa T-112/99,

Métropole télévision (M6), kotipaikka Neuilly sur Seine (Ranska),
Suez-Lyonnaise des eaux, kotipaikka Nanterre (Ranska),
France Télécom, kotipaikka Pariisi (Ranska),
edustajanaan asianajaja D. Théophile, prosessiosoite Luxemburgissa,
ja

Télévision française 1 SA (TF1), kotipaikka Pariisi, edustajinaan asianajajat
P. Dunaud ja P. Elsen, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajina,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään E. Gippini Fournier ja K. Wiedner,
prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

jota tukee

CanalSatellite, kotipaikka Pariisi, edustajinaan asianajajat L. Cohen-Tanugi ja F. Brunet, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijana,

jossa kantajat vaativat yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan mukaisesta menettelystä (IV/36.237 — TPS) 3 päivänä maaliskuuta 1999 tehdyn komission päätöksen 1999/242/EY (EYVL L 90, s. 6) 2 ja 3 artiklan,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. Azizi sekä tuomarit K. Lenaerts ja M. Jaeger,

kirjaaja: hallintovirkamies D. Christensen,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 18.1.2001 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asian taustaa

A Järjestelyn kuvaus

- 1 Tämä asia liittyy EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan mukaisesta menettelystä (IV/36.237 — TPS) 3 päivänä maaliskuuta 1999 tehtyyn komission päätökseen 1999/242/EY (EYVL L 90, s. 6; jäljempänä riidanalainen päätös), joka koskee Télévision par satellite -nimisen yhtiön (jäljempänä TPS) perustamista; yhtiön toiminta-ajatuksena on luoda, kehittää ja välittää digitaalisesti satelliitin avulla Euroopan ranskankielisille katsojille suunnattua ohjelmatarjontaa ja maksullisia televisiopalveluja (riidanalaisen päätöksen 76 perustelukappale).
- 2 Tämä yhtiö, jonka kuusi suurta ranskalaista televisioalalla (Métropole télévision (M6); Télévision française 1 SA (TF1); France 2 ja France 3) sekä telekommunikaatio- ja kaapelijakelualalla (France Télécom ja Suez-Lyonnaise des eaux) toimivaa yhtiötä perustivat Ranskan oikeuden mukaiseksi avoimeksi yhtiöksi, on uusi tulokas pitkäaikaisen toimijan, Canal+-nimisen yhtiön ja sen tytäryhtiön CanalSatelliten, vahvasti hallitsemilla markkinoilla.

B Vaikutusalaan kuuluvat markkinat ja niiden rakenne

- 3 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että tuotemarkkinat, joihin TPS:n perustaminen pääasiallisesti vaikuttaa ovat maksutelevisiomarkkinat (riidanalaisen päätöksen 23 ja 24 perustelukappale). Järjestely vaikuttaa myös lähetysoi-
keuksien hankintamarkkinoihin ja teemakanavien hyödyntämisen markkinoihin.
- 4 Järjestelyn vaikutusalaan kuuluvien maantieteellisten markkinoiden osalta vas-
taaja on riidanalaisessa päätöksessään todennut, että päätöstä tehtäessä eri
kansallisia markkinoita oli arvioitava erikseen, joten käsillä olevassa asiassa
maantieteelliset markkinat rajoittuivat Ranskaan (riidanalaisen päätöksen
40—43 perustelukappale).

1. Maksutelevisiomarkkinat Ranskassa

- 5 Riidanalaisen päätöksen 25 perustelukappaleen mukaisesti maksutelevisio-
markkinat muodostavat vapaasti käytettävissä olevien televisiokanavien (joita
kutsutaan myös ilmaistelevioksi) markkinoista erilliset tuotemarkkinat. Toisin
kuin ilmaistelevision tapauksessa, jossa kaupallinen suhde solmitaan televisio-
yhtiön ja mainostajan välillä, maksutelevision tapauksessa kaupallinen suhde
solmitaan televisioyhtiön ja tilaajana olevan televisionkatsojan välillä. Näin ollen
kilpailun edellytykset ovat näillä markkinoilla erilaiset.

- 6 Riidanalaisessa päätöksessä todetaan myös, että päätöksen tekohetkellä maksullisten televisio-ohjelmien jakelussa voitiin käyttää kolmea kanavaa (maanpäällistä verkkoa sekä satelliitti- ja kaapeliverkkoa) ja että nämä eri jakelukanavat eivät muodostaneet erillisiä markkinoita (riidanalaisen päätöksen 30 perustelukappale).

- 7 Pitkäaikaisin toimija Ranskan maksutelevisiomarkkinoilla on Canal+, jolla on Ranskassa erittäin vahva jalansija ja jolla katsotaan olevan vankka kokemus maksutelevisiopalvelujen hoidosta (riidanalaisen päätöksen 44 perustelukappale). Canal+-yhtymä toimii myös kaapelijakelun alalla, sillä se käyttää määräysvaltaa NumériCâble-kaapeliverkossa. Lisäksi Canal+ tarjoaa tytäryhtiönsä CanalSatelliten kautta digitaalitekniikkaan perustuvan maksullisen satelliittikanavapakettin (jäljempänä digitaalikanavapaketti) (riidanalaisen päätöksen 46 perustelukappale). Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että ”tilaajien määränä ilmaistuna Canal+-yhtymän, johon kuuluu suuren yleisön kanava Canal+, CanalSatellite ja NumériCâble-verkko, osuus Ranskan maksutelevisiomarkkinoista oli kesäkuun 1998 lopulla noin 70 prosenttia” (47 perustelukappale).

- 8 Ohjelmien tuotantoon ja lähetysoikeuksien jakeluun erikoistunut ranskalainen AB-yhtymä toi huhtikuussa 1996 maksutelevisiomarkkinoille AB-Sat-nimisen yhtiön. AB-Satilla oli kesäkuun 1998 lopussa 100 000 tilaajaa (riidanalaisen päätöksen 49 perustelukappale).

- 9 TPS:llä oli puolestaan heinäkuun 1998 lopussa 457 000 tilaajaa, ja se arvioi saavuttavansa 600 000 tilaajan rajan vuoden 1998 loppuun mennessä (riidanalaisen päätöksen 50 perustelukappale).

2. Erityisesti elokuvien ja urheilutapahtumien lähetysoikeuksien hankinta-markkinat

- 10 Koska elokuvat ja urheilutapahtumat ovat maksutelevision avaintuotteet, niiden lähetysoikeudet ovat tarpeen, jotta voidaan taata riittävän kiinnostavia ohjelmia, joiden vastaanottamisesta tulevat tilaajat suostuvat maksamaan (riidanalaisen päätöksen 34 perustelukappale).
- 11 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että TPS:n pahimmat kilpailijat tällä alalla, erityisesti amerikkalaisten ja ranskalaisten elokuvien sekä urheilutapahtumien lähetysoikeuksien hankinnan alalla, ovat Canal+ ja ne teemakanavat, joissa Canal+ on osakkaana (riidanalaisen päätöksen 58 perustelukappale). Komissio toteaa riidanalaisessa päätöksessään myös, että ”Canal+-yhtymän asema on erityisen vahva näillä markkinoilla” ja että myös AB-Sat ja yleiskanavat toimivat näillä markkinoilla (edellä mainittu perustelukappale).

3. Teemakanavien markkinointi- ja hyödyntämismarkkinat

- 12 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että teemakanavat ovat välttämättömiä houkuttelevan maksutelevisiotarjonnan muodostamiseksi ja että teemakanavien markkinointi- ja hyödyntämismarkkinat kasvavat Ranskassa jatkuvasti, erityisesti digitaalitekniikan käyttöönoton vuoksi (riidanalaisen päätöksen 37—39 ja 65—69 perustelukappale).

- 13 Riidanalaisessa päätöksessä todetaan markkinoiden rakenteen osalta seuraavaa:

”Kaikilla maksutelevisioalan yhtiöillä on ollut satelliittijärjestelmäperustojen markkinoilletulosta alkaen osakkuuksia markkinoiden teemakanavista. Näiden markkinoiden tärkeimpien toimijoiden hallussa olevien osuuksien lukumäärä on melko yhdenmukainen. Canal+-yhtymä on kuitenkin merkittävä toimija, koska sillä on osuuksia vanhimmista kanavista, jotka ovat sijoittuneet parhaiten kaapelimarkkinoille ja joilla on eniten tilaajia” (riidanalaisen päätöksen 67 ja 68 perustelukappale).

C Ilmoittaminen ja ilmoitetut sopimukset

- 14 TPS:n perustamisesta oli aluksi oltu yhteydessä vastaajaan kesän 1996 aikana yrityskeskittymien valvonnasta 21 päivänä joulukuuta 1989 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4064/89 (EYVL 1990, L 257, s. 13, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 30.6.1997 annetulla neuvoston asetuksella N:o 1310/97 (EYVL L 180, s. 1)) mukaisen ilmoituksen laatimiseksi (riidanalaisen päätöksen 1 perustelukappale). Vastaajan kuitenkin ilmoitettua TPS:n perustamiseen osallistuneille yhtiöille, että TPS ei ollut yhteisyritys, jossa osakkaat käyttävät yhteistä määräysvaltaa, edellä mainitut yhtiöt ilmoittivat järjestelystä komissiolle 18.10.1996 saadakseen puuttumattomuustodistuksen tai toissijaisesti 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus) (EYVL 1962, 13, s. 204) mukaisen poikkeusluvan (edellä mainittu perustelukappale).
- 15 Ilmoitettuja sopimuksia on neljä. TPS:n toimintaa sääntelevät pääperiaatteet vahvistettiin 11.4. ja 18.4.1996 allekirjoitetussa sopimuksessa (jäljempänä yleissopimus). Konkreettisista kysymyksistä ja rakenteesta määrättiin 19.6.1996

allekirjoitetussa osakassopimuksessa ja samana päivänä allekirjoitetuissa TPS:n ja TPSG-nimisen yhtiön yhtiöjärjestyksissä (riidanalaisen päätöksen 70 perustelukappale). Sopimukset ovat voimassa kymmenen vuotta (riidanalaisen päätöksen 71 perustelukappale).

- 16 Vastaaja on riidanalaisessa päätöksessä kiinnittänyt huomiota erityisesti kolmeen näissä sopimuksissa esiintyvään lausekkeeseen. Kyse on ensinnäkin kilpailukieltolausekkeesta, toiseksi teemakanavia koskevasta lausekkeesta ja kolmanneksi yksinoikeuslausekkeesta.

1. Kilpailukieltolauseke

- 17 Kilpailukieltolauseke sisältyy yleissopimuksen 11 §:ään ja edellä mainitun osakassopimuksen 5.3 §:ään ja sitä on vastaajan pyynnöstä täsmennetty 17.9.1998 tehdyllä täydennyksellä. Se kuuluu seuraavasti:

”Osapuolet ovat sopineet, että niin kauan kuin ne ovat TPS:n osakkaita, ne eivät hanki osakkuuksia edes välillisesti missään tarkoituksessa sellaisista yhtiöistä, joiden liiketoimintana tai toiminta-ajatuksena on maksullisten audiovisuaalisten ohjelmien ja palvelujen jakelu ja markkinointi digitaalisesti ja satelliitin kautta Euroopan ranskankielisiin kotitalouksiin, lukuun ottamatta sopimusten tekopäivänä olemassa olleita tapauksia sekä sellaisten uusien ohjelmien ja palvelujen myyntiä, joista ei ole sovittu TPS:n kanssa” (riidanalaisen päätöksen 77 perustelukappale).

2. Teemakanavia koskeva lauseke

- 18 Yleissopimuksen 6 §:ssä (jonka otsikko on ”Digitaaliset ohjelmat ja palvelut”) ja edellä mainitun osakassopimuksen 5.4 §:ssä todetaan, että TPS:llä on sen osakkaiden tuottamia teemakanavia ja televisiopalveluja koskeva etuoikeus ja hylkäämisoikeus. Kyseinen lauseke on seuraavanlainen:

”Jotta TPS:lle voitaisiin toimittaa sen toiminnan kannalta välttämättömät ohjelmat, osapuolet ovat sopineet tarjoavansa ensisijaisesti TPS:lle välittämäänsä ja tuottamia ohjelmia ja palveluja tai sellaisia ohjelmia ja palveluja, joiden suhteen osapuolilla on tuotantoyhtiössä lopullinen päätösvalta. Lisäksi TPS:llä on oikeus hylätä tai hyväksyä kilpailijoiden tarjoamat parhaat ehdot kaikkien ohjelmien ja palvelujen osalta, joita TPS:n osakkaat tarjoavat kolmansille. Hyväksyessään jonkin ehdotetun ohjelman tai palvelun, joko yksinoikeudella tai muutoin, TPS soveltaa vähintäänkin samanlaisia rahoitus- ja sopimusehtoja kuin mitä näihin palveluihin ja ohjelmiin sovellettaisiin muualla.

TPS päättää itse oman arvionsa perusteella, hyväksyykö vai kieltäytyykö se ottamasta näitä kanavia ja palveluja digitaaliseen tarjontaansa joko yksinoikeudella tai muutoin. Osapuolet korostavat kuitenkin, että niiden tavoitteena on sisällyttää ohjelmia ja palveluja yksinoikeudella TPS:n digitaaliseen tarjontaan” (riidanalaisen päätöksen 78 ja 79 perustelukappale).

3. Yksinoikeuslauseke

- 19 Yleissopimuksen 6 §:ssä todetaan, että TPS hoitaa yksinoikeudella TPS:n perustamiseen ja markkinoille saattamiseen osallistuneiden yleisiä lähetyspalve-

luja tarjoavien kanavien eli M6:n, TF1:n, France 2:n ja France 3:n jakelun (riidanalaisen päätöksen 81 perustelukappale). TPS vastaa tällöin kaikista kuljetukseen ja jakeluun liittyvistä teknisistä kustannuksista mutta ei maksa kanaville korvausta (edellä mainittu perustelukappale).

D Riidanalainen päätös

- 20 Vastaaja teki riidanalaisen päätöksen 3.3.1999.
- 21 Kuten tämän päätöksen 1 artiklasta ilmenee, vastaaja katsoi, että hallussaan olevien tosideikkujen perusteella sillä ei ollut perusteita toteuttaa EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan (josta on tullut EY 81 artiklan 1 kohta) nojalla toimenpiteitä, jotka koskisivat TPS:n perustamista.
- 22 Edellä 17—19 kohdassa esitettyjen sopimuslausekkeiden osalta vastaaja totesi sitä vastoin seuraavaa:
- komissiolla ei ollut perusteita toteuttaa kolmen vuoden aikana eli 15.12.1999 asti toimenpiteitä, jotka koskisivat kilpailukieltolausekettä (riidanalaisen päätöksen 2 artikla),

- yksinoikeuslausekkeen ja teemakanavia koskevan lausekkeen osalta voitiin myöntää EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan mukainen poikkeuslupa kolmeksi vuodeksi eli 15 päivään joulukuuta 1999 asti (riidanalaisen päätöksen 3 artikla).

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten ja muiden osapuolten vaatimukset

- 23 Kantajat ovat nostaneet käsillä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 10.5.1990 saapuneella kirjelmällä.
- 24 CanalSatellite toimitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 5.11.1999 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen komission vaatimuksia.
- 25 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kolmannen jaoston puheenjohtaja hyväksyi tämän väliintulohakemuksen ja hyväksyi osittain kantajien vaatimuksen joidenkin kanteen ja sen liitteiden sisältämien tietojen luottamuksellisesta käsittelystä 31.1.2000 antamallaan määräyksellä.
- 26 Väliintulija on jättänyt väliintulokirjelmän 24.3.2000. Komissio, TF1 ja M6 jättivät huomautuksensa tästä kirjelmästä 4.5., 5.5. ja 8.5.2000.

27 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (kolmas jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn. Se pyysi yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 64 artiklan mukaisina prosessinjohtotoimenpiteinä asianosaisia vastaamaan tiettyihin kysymyksiin ja vastaajaa esittämään tietyn asiakirjan. Pyyntöihin vastattiin asetetussa määräajassa.

28 Asianosaisten ja väliintulijan lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 18.1.2001 pidetyssä istunnossa.

29 Kantajat vaativat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin:

— kumoaa riidanalaisen päätöksen 2 ja 3 artiklan ja

— velvoittaa vastaajan ja väliintulijan yhteisvastuullisesti korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

30 Vastaaja ja väliintulija vaativat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin:

— hylkää kanteen ja

— velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeussääntöjen soveltaminen

A Kanteen tutkittavaksi ottaminen

Asianosaisten ja väliintulijan väitteet ja niiden perustelut

- 31 Vastaaja väittää väliintulijan tukemana, että kantajien nostamaa kannetta ei voida tutkia. Vastaaja toteaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kanne voidaan nostaa ainoastaan sellaisista päätöksistä, jotka voivat saada aikaan sitovia oikeusvaikutuksia, jotka vaikuttavat kantajien etuihin. Vastaaja huomauttaa myös, että kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-138/89, NBV ja NVB vastaan komissio, 17.9.1992 antamasta tuomiosta (Kok. 1992, s. II-2181, 31 kohta) ja sen yhdistetyissä asioissa T-125/97 ja T-127/97, Coca-Cola vastaan komissio, 22.3.2000 antamasta tuomiosta (Kok. 2000, s. II-1733, 79 kohta) ilmenee, ainoastaan päätöksen päätösosa voi saada aikaan oikeusvaikutuksia ja olla näin ollen kantajalle vastainen. Sen sijaan yhteisöjen tuomioistuimet voivat valvoa kyseessä olevan päätöksen perustelujen laillisuutta ainoastaan, jos nämä kantajalle vastaisen päätöksen perustelut ovat välttämätön osa tätä päätösosaa.
- 32 Vastaajan mukaan sellaisen päätöksen päätösosa, jolla myönnetään puuttumattomuustodistus ja poikkeuslupa, kuten käsillä olevassa asiassa riidanalaisen päätöksen päätösosa, ei ole vastainen sille, jolle se on osoitettu. Näin ollen kantajien nostamaa kumoamiskannetta ei voida tutkia.
- 33 Vastaaja katsoo, että tähän johtopäätökseen on tultava varsinkin, kun riidanalaisen päätöksen tuottamat oikeusvaikutukset ovat päättyneet 15.12.1999. Käsillä oleva asia on vastaajan mukaan näin ollen puhtaasti teoreettinen.

- 34 Kantajat kiistävät sen, ettei kannetta voitaisi tutkia. Ne toteavat, että riidanalaisella päätöksellä on sitovia oikeusvaikutuksia, jotka vaikuttavat kantajien etuihin (asia 60/81, IBM v. komissio, tuomio 11.11.1981, Kok. 1981, s. 2639, 9 kohta; Kok. Ep. XI, s. 231), koska puuttumattomuustodistus ja poikkeuslupa on myönnetty ainostaan kolmeksi vuodeksi. Kantajat huomauttavat lisäksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa T-374/94, T-375/94, T-384/94 ja T-388/94, European Night Services ym. vastaan komissio, 15.9.1998 antamassa tuomiossa (Kok. 1998, s. II-3141), joka myös koski poikkeuslupan saajien tästä poikkeuslupapäätöksestä nostamaa kumoamiskannetta, kanteet tutkittiin.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 35 On huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY:n perustamissopimuksen 173 artiklassa (josta on muutettuna tullut EY 230 artikla) tarkoitettuja, kumoamiskanteen kohteeksi kelpaavia toimia tai päätöksiä ovat sellaiset toimenpiteet, joilla on sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa kantajan etuihin muuttaen tämän oikeusasemaa selvästi (ks. edellä 34 kohdassa mainittu asia IBM v. komissio, tuomion 9 kohta; yhdistetyt asiat C-68/94 ja C-30/95, Ranska ym. v. komissio, tuomio 31.3.1998, Kok. 1998, s. I-1375, 62 kohta; asia T-87/96, Assicurazioni Generali ja Unicredito v. komissio, tuomio 4.3.1999, Kok. 1999, s. II-203, 37 kohta ja edellä 31 kohdassa mainittu asia Coca-Cola v. komissio, tuomion 77 kohta).
- 36 Luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt voivat nostaa kumoamiskanteen yhteisön toimielimen päätöksestä, jolla ei hyväksytty kokonaan tai osittain kyseisen henkilön esittämää täsmällistä ja selkeää vaatimusta, joka kuuluu kyseisen toimielimen toimivaltaan (ks. vastaavasti asetuksen N:o 17 3 artiklan 2 kohdan b alakohtaan perustuvan hakemuksen osalta asia 26/76, Metro v. komissio, tuomio 25.10.1977, Kok. 1977, s. 1875, 13 kohta; Kok. Ep. III, s. 459). Tällaisessa tilanteessa vaatimuksen hylkääminen osittain tai kokonaan saa aikaan sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa vaatimuksen esittäjän etuihin.

- 37 Näiden periaatteiden valossa on tarkasteltava, voidaanko käsillä oleva kumoamiskanne ottaa tutkittavaksi.
- 38 Käsillä olevassa asiassa kantajat ilmoittivat vastaajalle sellaisista TPS:n perustamiseen liittyvistä sopimuksista ja rajoituksista, joiden ne katsoivat olevan tämän järjestelyn liitännäisrajoituksia, saadakseen asetuksen N:o 17 2 artiklan mukaisen puuttumattomuustodistuksen sopimusten koko voimassaoloajaksi eli kymmeneksi vuodeksi tai toissijaisesti saadakseen saman asetuksen 4 artiklan 1 kohdan mukaisen yksittäispoikkeuksen samaksi ajaksi.
- 39 Riidanalaisen päätöksen päätösosasta ilmenee kuitenkin, että sekä kilpailukieltolauseketta koskeva puuttumattomuustodistus (2 artikla) että yksinoikeuslauseketta ja teemakanavalauseketta koskeva poikkeuslupa (3 artikla) myönnettiin ainoastaan kolmeksi vuodeksi.
- 40 Kyseisen päätöksen 2 ja 3 artiklassa myönnettyjen puuttumattomuustodistuksen ja poikkeusluvan voimassaoloajan rajoittamisesta seuraa, että kantajat saavat tällaisten päätösten takaaman oikeusvarmuuden paljon lyhyemmäksi ajaksi kuin mitä ne olivat alun perin vaatineet. Kantajat ovat myös todenneet, mitä vastaaja ei ole kiistänyt, että tämä tosiseikka on vaikuttanut myös investointien kannattavuuslaskelmiin, joiden perusteella ilmoitetut sopimukset tehtiin.
- 41 Näin ollen riidanalaisen päätöksen päätösosan kyseiset kohdat saavat aikaan sellaisia sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa kantajien etuihin.
- 42 Tältä osin ei ole merkitystä sillä, että kantajat voivat mahdollisesti riidanalaisen rajoitusten uuden ilmoittamisen jälkeen saada uuden puuttumattomuus-

todistuksen tai poikkeuslupan, jonka voimassaoloaika on lyhyempi, sama tai jopa pidempi kuin alun perin myönnetyn puuttumattomuustodistuksen tai poikkeuslupan voimassaoloaika. Koska kantajilla ei alun perinkään ollut sellaista oikeusvarmuutta, jonka ne olisivat saaneet, jos riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa tarkoitettu puuttumattomuustodistus ja 3 artiklassa tarkoitettu poikkeuslupa olisi myönnetty kymmeneksi vuodeksi, riidanalaisen päätöksen päätösoosan nämä kohdat ovat selvästi vaikuttaneet niiden etuihin.

- 43 Lopuksi on todettava, että toisin kuin edellä 31 kohdassa mainituissa asioissa NBV ja NVB vastaan komissio ja Coca-Cola vastaan komissio esitetyt vaatimukset, kantajien nostama kumoamiskanne koskee riidanalaisen päätöksen päätösoosaa eikä sen perusteluja. Kantajat vaativat riidanalaisen päätöksen päätösoosan 2 ja 3 artiklan kumoamista. Lisäksi vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin onkin edellä (32 kohdassa) mainitussa asiassa NBV ja NVB vastaan komissio antamassaan tuomiossa katsonut, että puuttumattomuustodistusta koskeva päätös ”oli hakijalle myönteinen eikä luonteensa mukaisesti voinut muuttaa tämän oikeusasemaa tai olla sille vastainen”, on todettava, että kyseisessä asiassa puuttumattomuustodistus oli myönnetty samaksi ajaksi, joksi asianosaiset olivat sitä hakeneetkin. Kuten edellä on huomautettu, käsillä olevassa asiassa sen sijaan puuttumattomuustodistus on myönnetty ainoastaan kolmeksi vuodeksi, vaikka kantajat hakivat sitä kymmeneksi vuodeksi.

- 44 Edellä esitetyn perusteella käsillä oleva kanne otetaan tutkittavaksi.

B Aineellinen kysymys

- 45 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkastelee ensin riidanalaisen päätöksen 3 artiklan kumoamista koskevat kanneperusteet, jotka liittyvät yksinoikeus-

lausekkeeseen ja teemakanavia koskevaan lausekkeeseen. Tämän jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuim tutkii riidanalaisen päätöksen 2 artiklaa vastaan esitetyn kanneperusteen, joka koskee kilpailukieltolauseketta.

1. Riidanalaisen päätöksen 3 artiklan kumoamista koskevat kanneperusteet

- 46 Kantajat esittävät riidanalaisen päätöksen 3 artiklan osalta kaksi kanneperustetta, jotka koskevat perustamissopimuksen 85 artiklan 1 ja 3 kohdan määräysten rikkomista. Ensimmäisessä kanneperusteessaan ne väittävät, että vastaaja on rikkonut perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa, koska ne katsovat ensisijaisesti, että yksinoikeuslauseke ja teemakanavia koskeva lauseke eivät ole tässä määräyksessä tarkoitettuja kilpailunrajoituksia, ja toissijaisesti, että näitä ehtoja on pidettävä TPS:n perustamiseen liittyvinä liitännäisrajoituksina. Toisessa kanneperusteessaan kantajat katsovat, että vastaaja on rikkonut perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohtaa, koska se ei ole soveltanut oikein tässä määräyksessä tarkoitettuja poikkeusluvan edellytyksiä ja koska se on tehnyt arviointivirheen poikkeusluvan keston osalta.

a) Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan rikkomista

i) Ensisijainen väite, jonka mukaan yksinoikeuslauseke ja teemakanavia koskeva lauseke eivät ole perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kilpailunrajoituksia

- 47 Kantajat väittävät, että vastaaja on todetakseen riidanalaisessa päätöksessä, että yksinoikeuslauseke ja teemakanavia koskeva lauseke ovat perustamissopimuksen

85 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kilpailunrajoituksia, yhtäältä tukeutunut virheellisiin arviointeihin ja toisaalta soveltanut tätä määräystä virheellisesti.

48 Vastaaja toteaa väliintulijan tukemana, että nämä väitteet ovat perusteettomia.

— Väite, joka koskee virheellisiä arviointeja

Asianosaisten ja väliintulijan väitteet ja niiden perustelut

49 Kantajat katsovat, että todetakseen yksinoikeuslausekkeen kilpailua rajoittavan luonteen vastaaja on pyrkinyt riidanalaisen päätöksen 102—107 kohdassa näyttämään, että yleiskanavilla lähetetään katsojia kiinnostavia ohjelmia ja että tämän lausekkeen seurauksena TPS:n kilpailijoilla ei ole mahdollisuutta käyttää tällaisia ohjelmia. Kantajien mukaan tämä päätelmä perustuu kuitenkin virheellisiin arviointeihin.

50 Kantajat väittävät ensiksi, että päätelmä, jonka mukaan TPS:n tarjoamien yleiskanavien suosio perustuu siihen, että Ranskassa on katvealueita eli alueita, joilla maanpäällisen verkon kautta lähetettävien kanavien vastaanoton laatu on heikko ja joskus nämä kanavat eivät näy lainkaan, on virheellinen. Kantajien mukaan Médiamétrie-nimisen tutkimuslaitoksen marras-joulukuussa 1997 tekemässä kahden kuukauden välein laadittavassa aloitusvaiheen tutkimuksessa (jäljempänä Médiamétrie-tutkimus) esitetyt luvut, joihin vastaaja on viitannut, ovat virheellisiä eikä niissä oteta huomioon sitä, että melkein kaikki ranskalaiset voivat vastaanottaa kanavat TF1, France 2 ja France 3 hyvissä olosuhteissa.

Tämän väitteen tueksi kantajat totesivat suullisessa käsittelyssä, että Médiamétrie-tutkimuksessa ei todeta, minkä metodologisten periaatteiden mukaan se on laadittu, ja että Conseil supérieur d'audiovisuel tarkastaa viiden vuoden välein ranskalaisten televisiokanavien ohjelmien lähetysten laadun luvan myöntämistä tai luvan pidentämistä koskevan menettelyn yhteydessä.

- 51 Kantajat huomauttavat toiseksi, että toisin kuin vastaaja toteaa riidanalaisessa päätöksessä, markkinatutkimuksista käy ilmi, että televisionkatsojat valitsevat TPS:n pikemminkin runsaan tarjonnan kuin yleiskanavien digitaalisen vastaanoton vuoksi.
- 52 Kantajat katsovat kolmanneksi, että vastaajan väitteellä, jonka mukaan kaksi muuta digitaalikanavapakettia, eli CanalSatellite ja AB-Sat, on voitu tuoda markkinoille menestyksellisesti ilman, että niillä olisi yksinoikeutta yleiskanavien lähettämiseen, ei ole merkitystä käsiteltävänä olevassa asiassa. Kantajat toteavat, että CanalSatellitella on ollut markkinoille tullessaan useita elokuviin ja urheilutapahtumiin liittyviä yksinoikeuksia ja sillä on edelleen yksinoikeus Canal+kanavan lähettämiseen ja että AB-Sat toimii eri markkinasegmentillä.
- 53 Kantajat toteavat lopuksi, että toisin kuin vastaaja toteaa riidanalaisessa päätöksessä, se, että TPS lähettää yksinoikeudella neljää yleiskanavaa, joita katsoo 90 prosenttia kaikista televisionkatsojista ja noin 75 prosenttia kaapelitelevision katsojista, ei välttämättä tarkoita sitä, että kilpailijoiden mahdollisuutta käyttää näiden kanavien ohjelmia olisi rajoitettu. Kantajat huomauttavat, että ilmaistelevisionmarkkinat ja maksutelevisionmarkkinat ovat erilliset markkinat, joten tällaista syy-seuraussuhdetta ei voi olla. Kantajien mukaan ei ole myöskään varmaa, että nämä neljä yleiskanavaa olisivat suostuneet osallistumaan muuhun digitaalikanavapakettiin, jos niitä ei olisi otettu mukaan TPS:ää perustettaessa. Kantajat toteavat vielä, ettei uusi toimija voi enää tulla Ranskan maksutelevisionmarkkinoille, kuten osoittaa tilanne muissa Euroopan maissa, joissa yksi toimija on monopoliasemassa maksutelevisionmarkkinoilla.

- 54 Vastaaja kiistää väliintulijan tukemana sen, että riidanalaisen päätöksen sisältämä päätelmä, jonka mukaan neljän yleiskanavan lähettämistä koskeva yksinoikeus on kilpailunrajoitus, perustuisi virheellisiin arviointeihin.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 55 On todettava, että tosiseikat, jotka kantajat ovat esittäneet osoittaakseen, että vastaajan päätelmä yksinoikeusehdon kilpailua rajoittavasta luonteesta perustuu virheellisiin arviointeihin, ovat joko virheellisiä tai merkityksettömiä.
- 56 Ensiksi on korostettava, että koska kantajat eivät ole esittäneet väitteidensä tueksi pitävää näyttöä, kantajien väitteitä ei voida hyväksyä siltä osin kuin ne toteavat, että Médiamétrie-tutkimuksen tiedot, jotka koskevat Ranskan katve-alueita ja jotka on mainittu riidanalaisen päätöksen 104 perustelukappaleessa, ovat virheellisiä ja että melkein kaikki ranskalaiset televisionkatsojat voivat vastaanottaa kanavat TF1, France 2 ja France 3 hyvissä olosuhteissa.
- 57 Väliintulija totesi suullisessa käsittelyssä, että Médiamétrie on Ranskan ainoa katsojatutkimuksia tekevä tutkimuslaitos ja että kaikki ranskalaiset televisiokanavat tukeutuvat sen tekemiin tutkimuksiin muun muassa laskiessaan mainostulojaan, mitä kantajat eivät kiistäneet.
- 58 Toisin kuin kantajat väittävät, Conseil supérieur d'audiovisuelin luvan myöntämisestä tai luvan pidentämisestä koskevan menettelyn yhteydessä viiden vuoden välein tekemät tarkastukset eivät osoita sitä, että nämä tiedot olisivat virheellisiä.

Kuten kantajat ovat suullisessa käsittelyssä myöntäneet, kyseisen elimen tekemät tarkastukset koskevat ainoastaan televisiokanavien lähetysten laatua eivätkä sitä, kuinka hyvin ranskalaiset televisionkatsojat voivat vastaanottaa nämä kanavat.

- 59 On myös todettava, että Médiamétrie-tutkimuksen yhteydessä Ranskassa todettujen huomattavien katvealueiden olemassaolo näyttää saavan vahvistusta kantajien toimittamasta markkinatutkimuksesta, josta ilmenee, että — — prosenttia¹ haastatelluista henkilöistä on tilannut TPS:n ”voidakseen vastaanottaa kansalliset kanavat virheettömästi”.
- 60 Vastaaja on tämän lisäksi riidanalaisessa päätöksessä selkeästi todennut, että Médiamétrie-tutkimuksessa ilmoitetut luvut olivat sen mielestä ”vain suuntaa-antavia, sillä TPS:n yksinoikeudella lähettämän neljän yleisiä lähetysohjelman tarjoavan kanavan lisäksi ne koskevat myös Arte- ja La Cinqiême -kanavia, joiden peittoaste on 80,6 prosenttia kotitalouksista, sekä maanpäällistä Canal+-kanavaa, joka näkyy heikosti arviolta noin — — kotitaloudessa” (riidanalaisen päätöksen 104 perustelukappale).
- 61 Toiseksi on todettava, ettei vastaajan toteamusta kumoa se, että TPS:n tilaamien eri markkinatutkimusten (erityisesti BVA-tutkimuksen) mukaan TPS:n tilaajat ovat hankkineet TPS:n ennen kaikkea sen runsaan tarjonnan vuoksi eivätkä sen vuoksi, että ne voisivat vastaanottaa myös yleiskanavat, kuten kantajat väittävät. Koska yleiskanavien ohjelmat rikastuttavat TPS:n tarjontaa, ne vaikuttavat tarjonnan houkuttelevuuteen. Kuten edellä 59 kohdassa on todettu, samoista markkinatutkimuksista ilmenee myös, että suuri osa haastatelluista henkilöistä on kertonut päättäneensä tilata TPS:n voidakseen vastaanottaa yleiskanavat virheettömästi.

¹ — Luottamuksellinen salattu tieto.

- 62 Kolmanneksi sen kantajien väitteen osalta, jonka mukaan sillä, että CanalSatellite ja AB-Sat on voitu tuoda markkinoille ilman yksinoikeutta lähettää yleiskanavia, ei ole merkitystä käsiteltävänä olevassa asiassa, on todettava, että vastaaja on vedonnut tähän seikkaan osoittaakseen, että yleiskanavat "eivät muodosta erillistä ohjelmaluokkaa eivätkä tarjoa maksutelevisiolle elintärkeää aineistoa" (riidanalaisen päätöksen 106 perustelukappale). Vaikka tällä seikalla on vain suhteellisen toissijainen merkitys arvioitaessa yksinoikeuslausekkeen kilpailua rajoittavaa luonnetta, sen perusteella voidaan kuitenkin todeta, että tämä lauseke ei ole objektiivisesti arvioituna välttämätön TPS:n perustamiselle, joten sitä ei voida pitää liitännäisrajoituksena (ks. vastaavasti jäljempänä 118 kohta ja sitä seuraavat kohdat).
- 63 On myös hylättävä kantajien tosiasia-perustelut, joilla ne pyrkivät osoittamaan, että toisin kuin komissio on riidanalaisessa päätöksessä todennut, yksinoikeuslauseke ei "evää TPS:n kilpailijoilta käyttöoikeutta katsojia kiinnostaviin ohjelmiin".
- 64 On ilmeistä, että koska yksin TPS:llä on yksinoikeutensa vuoksi lupa lähettää yleiskanavia, TPS:n kilpailijoilla ei ole käyttöoikeutta ohjelmiin, joita lukuisat ranskalaiset televisionkatsojat pitävät kiinnostavina.
- 65 Kantajat eivät ole myöskään esittäneet seikkoja, jotka tukisivat niiden väitettä, jonka mukaan ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että yleiskanavat eivät suostuisi lähetettäväksi osana muita digitaalikanavapaketteja.
- 66 Edellä esitetyn perusteella kantajat eivät ole osoittaneet, että vastaaja olisi tukeutunut virheellisiin arviointeihin todetakseen, että yksinoikeuslauseke on perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu kilpailunrajoitus.

67 Tämä väite on näin ollen hylättävä.

— Väite, joka koskee perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan virheellistä soveltamista (rule of reason -periaatetta ei ole sovellettu)

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

68 Kantajat väittävät, että vastaajan olisi pitänyt soveltaa perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa pikemminkin rule of reason -periaatetta noudattaen kuin abstraktisti. Rule of reason -periaatteen mukaan kilpailua rajoittavaan menettelyyn ei sovelleta perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa asetettua kieltoa, jos sillä on enemmän myönteisiä kuin kielteisiä vaikutuksia kilpailuun tietyillä markkinoilla. Kantajat katsovat, että yhteisöjen tuomioistuin on jo (asiassa 258/78, Nungesser ja Eisele v. komissio, tuomio 8.6.1982, Kok. 1982, s. 2015 ja asiassa 262/81, Coditel ym., tuomio 6.10.1982, Kok. 1982, s. 3381, 20 kohta; Kok. Ep. VI, s. 527) vahvistanut, että rule of reason -periaate kuuluu yhteisön kilpailuoikeuteen. Kantajat toteavat lisäksi, että toisin kuin vastaaja väittää, kantajat toteavat, että näillä kahdella tuomiolla on merkitystä käsiteltävänä olevassa asiassa, koska myös TPS perustettiin poikkeuksellisissa olosuhteissa ja poikkeuksellisille markkinoille.

69 Kantajat väittävät, että rule of reason -periaatetta soveltamalla olisi voitu päätellä, ettei perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa sovelleta yksinoikeuslausekkeeseen ja teemakanavia koskevaan lausekkeeseen. Kantajat toteavat, että kuten perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohtaa koskevista vastaajan perusteluista implisiittisesti käy ilmi, nämä lausekkeet pikemminkin edistävät kilpailua Ranskan maksutelevisiomarkkinoilla kuin rajoittavat sitä, koska niiden ansiosta uudella toimijalla oli mahdollisuus tulla markkinoille, joita siihen mennessä oli hallinnut yksi ainoa toimija eli CanalSatellite ja sen emoyhtiö Canal+, sillä AB-

Satin tarjonta pikemminkin täydentää Canal+-kanavan tarjontaa kuin kilpailee sen kanssa.

- 70 Kantajien mukaan päätelmää, jonka mukaan perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa ei pidä soveltaa yksinoikeuslausekkeeseen ja teemakanavia koskevaan lausekkeeseen, tukee varsinkin yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö. Tästä oikeuskäytännöstä ilmenee kantajien mukaan yhtäältä, että yksinmyyntilauseketta on arvioitava taloudelliselta kannalta, eikä se välttämättä kuulu perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan (asia 56/65, Société technique minière, tuomio 30.6.1966, Kok. 1966, s. 337; Kok. Ep. I, s. 251), ja toisaalta, ettei uusille markkinoille tuloa varten myönnetty yksinoikeus kuulu tässä määräyksessä asetetun kiellon piiriin (ks. edellä 68 kohdassa mainittu asia Nungesser ja Eisele v. komissio ja em. asia Société technique minière; perustamissopimuksen 85 artiklan 1 ja 3 kohdan soveltamisalasta yleisemmin asia C-399/93, Oude Luttikhuis ym., tuomio 12.12.1995, Kok. 1995, s. I-4515, 10 kohta; asia T-77/94, VGB ym. v. komissio, tuomio 14.5.1997, Kok. 1997, s. II-759, 140 kohta ja edellä 34 kohdassa mainittu asia European Night Services ym. v. komissio, tuomion 136 kohta).
- 71 Vastaaja kiistää rikkoneensa perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa, kun se ei ole soveltanut kantajien ehdottamalla tavalla rule of reason -periaatetta arvioidessaan, ovatko yksinoikeuslauseke ja teemakanavia koskeva lauseke tämän määräyksen mukaisia.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 72 Kantajien mukaan se, että rule of reason -periaate kuuluu yhteisön kilpailuoikeuteen, tarkoittaa sitä, että perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa sovellettaessa on verrattava sopimuksen kilpailua edistäviä ja kilpailua rajoittavia vaikutuksia arvioidessa sitä, sovelletaanko siihen kyseisessä määräyksessä ase-

tettua kieltoa. Aluksi on kuitenkin todettava, että toisin kuin kantajat väittävät, yhteisön tuomioistuimet eivät ole vahvistaneet tällaisen periaatteen olemassaoloa sellaisenaan. Päinvastoin yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ovat useissa tuomioissaan katsoneet tarpeelliseksi huomauttaa, ettei ole selvää, kuuluuko rule of reason -periaate yhteisön kilpailuoikeuteen (asia C-235/92 P, Montecatini v. komissio, tuomio 8.7.1999, Kok. 1999, s. I-4539, 133 kohta (”vaikka rule of reason -periaatteella oletettaisiin olevan asemansa perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan soveltamisessa”)); asia T-14/89, Montedipe v. komissio, tuomio 10.3.1992, Kok. 1992, s. II-1155, 265 kohta ja asia T-148/89, Tréfilunion v. komissio, tuomio 6.4.1995, Kok. 1995, s. II-1063, 109 kohta).

- 73 Seuraavaksi on korostettava, että kantajien esittämä perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan tulkinta ei sovi ongelmitta yhteen tämän määräyksen normatiivisen rakenteen kanssa.
- 74 Perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdassa määrätään näet nimenomaisesti mahdollisuudesta myöntää kilpailua rajoittaville sopimuksille poikkeuslupa silloin, kun ne täyttävät tietyt edellytykset, muun muassa kun ne ovat välttämättömiä tiettyjen tavoitteiden toteuttamiseksi ja kun ne eivät anna yrityksille mahdollisuutta poistaa kilpailua merkittävältä osalta kysymyksessä olevia tuotteita. Ainoastaan tässä määräyksessä tarkoitettussa tapauksessa voidaan verrata rajoituksen kilpailua edistäviä ja kilpailua rajoittavia vaikutuksia (ks. vastaavasti asia 161/84, Pronuptia, tuomio 28.1.1986, Kok. 1986, s. 353, 24 kohta; Kok. Ep. VIII, s. 421; asia T-17/93, Matra Hachette v. komissio, tuomio 15.7.1994, Kok. 1994, s. II-595, 48 kohta ja edellä 34 kohdassa mainittu asia European Night Services ym. v. komissio, tuomion 136 kohta). Perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohta menettäisi suuren osan tehokkaasta vaikutuksestaan, jos tällainen tutkimus pitäisi tehdä jo perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa sovellettaessa.
- 75 Yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ovat joissakin tuomioissaan kannattaneet perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa asetun kiellon väljempää tulkintaa (ks. esim. edellä 70 kohdassa mainitut asiat Société technique minière ja Oude Luttikhuis ym.; edellä 68 kohdassa mainitut

asiat Nungesser ja Eisele v. komissio ja Coditel ym.; edellä 74 kohdassa mainittu asia Pronuptia; edellä 34 kohdassa mainittu asia European Night Services ym. v. komissio ja asia C-250/92, DLG, tuomio 15.12.1994, Kok. 1994, s. I-5641, 31—35 kohta).

- 76 Näitä tuomioita ei pidä kuitenkaan tulkita siten, että niissä vahvistettaisiin se, että rule of reason -periaate kuuluu yhteisön kilpailuoikeuteen. Ne liittyvät pikemminkin laajempaan oikeuskäytännössä vallitsevaan näkemykseen, jonka mukaan ei ole syytä katsoa täysin abstraktisti ja erotuksella, että kaikki sopimuksen osapuolten tai osapuolen toimintavapautta rajoittavat sopimukset kuuluisivat perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa asetetun kiellon piiriin. Arvioitaessa sitä, voidaanko tätä määräystä soveltaa tiettyyn sopimukseen, on otettava huomioon se konkreettinen asiayhteys, johon sopimuksen vaikutukset kohdistuvat, etenkin kysymyksessä olevien yritysten taloudellinen ja oikeudellinen toimintaympäristö, tässä sopimuksessa tarkoitetut tuotteet ja/tai palvelut sekä kyseisten markkinoiden toiminnan tosiasialliset edellytykset ja niiden rakenne (ks. erityisesti edellä 34 kohdassa mainittu asia European Night Services ym. v. komissio, tuomion 136 kohta; edellä 70 kohdassa mainittu asia Oude Luttikhuis ym., tuomion 10 kohta; edellä 70 kohdassa mainittu asia VGB ym. v. komissio, tuomion 140 kohta ja asia C-234/89, Delimitis, tuomio 28.2.1991, Kok. 1991, s. I-935, 31 kohta; Kok. Eo. XI, s. 77).
- 77 Tämä tulkinta on sopusoinnussa perustamissopimuksen 85 artiklan normatiivisen rakenteen ja erityisesti tämän artiklan 3 kohdan tehokkaan vaikutuksen kanssa, ja sen ansiosta voidaan välttää se, että tämän artiklan 1 kohdassa asetettu kielto ulottuisi täysin abstraktisti ja erotuksetta kaikkiin sopimuksiin, jotka rajoittavat sopimuksen osapuolten tai osapuolen toimintavapautta. On kuitenkin korostettava, että tällaisesta näkemyksestä ei seuraa, että rajoituksen kilpailua edistäviä ja kilpailua rajoittavia vaikutuksia pitäisi verrata arvioitaessa sitä, sovelletaanko sopimukseen perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa asetettua kieltoa.
- 78 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että toisin kuin kantajat väittävät, vastaaja on riidanalaisessa päätöksessä soveltanut oikein perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa yksinoikeuslausekkeeseen ja teemakanavia koskevaan lau-

sekkeeseen, koska sen ei tarvinnut verrata näiden sitoumusten kilpailua edistäviä ja kilpailua rajoittavia vaikutuksia muulloin kuin perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohtaa sovellettaessa.

- 79 Vastaaja on sen sijaan oikeuskäytännön mukaisesti arvioinut näiden lausekkeiden kilpailua rajoittavaa luonnetta niiden taloudellisessa ja oikeudellisessa toimintaympäristössä. Vastaaja on perustellusti todennut, että yleiskanavilla näytetään maksutelevision tilanneita katsojia kiinnostavia ohjelmia ja että yksinoikeuslausekkeen vuoksi TPS:n kilpailijat eivät voineet käyttää tällaisia ohjelmia (riidanalaisen päätöksen 102—107 perustelukappale). Teemakanavia koskevan lausekkeen osalta vastaaja on todennut, että se rajoittaa tällaisten kanavien tarjontaa näillä markkinoilla kymmenen vuoden ajan (riidanalaisen päätöksen 101 perustelukappale).
- 80 Tämä väite on näin ollen hylättävä.

ii) Toissijainen väite, jonka mukaan yksinoikeuslauseke ja teemakanavia koskeva lauseke ovat liitännäisrajoituksia

— Asianosaisten ja väliintulijan väitteet ja niiden perustelut

Liitännäisrajoituksen käsite

- 81 Kantajat katsovat, että liitännäisrajoituksen käsitteen osalta on viitattava komission XXIV kilpailupolitiikkaa koskevaan kertomukseen vuodelta 1994

(s. 120, 166 kohta), josta käy ilmi, että ”yhteisyrityksiin liittyvät kilpailunrajoitukset” ovat ”rajoituksia, jotka sitovat ainoastaan osapuolia tai yhteisyritystä (ei kolmansia osapuolia) ja jotka ovat objektiivisesti arvioiden yhteisyrityksen toiminnan kannalta välttämättömiä: ne liittyvät siis jo luonteensa puolesta väistämättä suunniteltuun järjestelyyn.”

- 82 Kantajat viittaavat myös yhteistoiminnallisten yhteisyritysten kohtelusta ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan kannalta 16 päivänä helmikuuta 1993 annettuun komission tiedonantoon (EYVL 1993, C 43, s. 2, jäljempänä yhteistoiminnallisia yhteisyrityksiä koskeva tiedonanto), jossa vastaaja on todennut seuraavaa: ”sopimuksia, jotka liittyvät suoraan yhteisyritykseen ja jotka ovat sen olemassaolon kannalta välttämättömiä, on tarkasteltava yhdessä yhteisyrityksen kanssa. Kilpailuoikeuden kannalta niitä on pidettävä liitännäisrajoituksina, koska ne ovat riippuvaisia yhteisyrityksen päätarkoituksesta” (66 kohta).
- 83 Kantajat katsovat myös, että yhteistoiminnallisia yhteisyrityksiä koskevasta tiedonannosta ilmenee, että yhteisyritykselle rajoittamattomaksi ajaksi myönnettyä yksinoikeuslisenssiä on pidetty yhteisyrityksen perustamisen ja toiminnan kannalta välttämättömänä ja että liitännäisrajoitusajattelua sovelletaan yleensä tilanteessa, jossa yhteisyritys harjoittaa uudenlaista toimintaa, jonka osalta yhteisyrityksen perustajat eivät ole yhteisyrityksen nykyisiä tai potentiaalisia kilpailijoita (yhteistoiminnallisia yhteisyrityksiä koskevan tiedonannon 76 kohta).
- 84 Kantajien mukaan vastaajan päätöskäytäntö osoittaa, että näitä periaatteita on sovellettu johdonmukaisesti.
- 85 Kantajat toteavat, että EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (IV/34.768 — International Private

Satellite Partners) 15 päivänä joulukuuta 1994 tehdyssä komission päätöksessä 94/895/EY (EYVL L 354, s. 75, 61 perustelukappale) arvioitiin, että kilpailua rajoittavia lausekkeitä on pidettävä liitännäisinä silloin, kun ne ovat yhteisyritykselle välttämättömiä eivätkä ne rajoita kilpailua enempää kuin tämän yrityksen perustamisen ja toiminnan kannalta on tarpeen (ks. myös EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (IV/35.518 — Iridium) 18 päivänä joulukuuta 1996 tehty komission päätös 97/39/EY (EYVL 1997, L 16, s. 87, 48 perustelukappale ja sitä seuraavat perustelukappaleet) ja asetukseen N:o 4064/89 perustuva 6.4.1995 tehty komission päätös keskittymän julistamisesta yhteismarkkinoille soveltuvaiksi (IV/M.564 — Havas Voyages/American Express) (EYVL C 117, s. 8).

86 Kantajat väittävät myös, ettei päätöksillä ja tuomioilla, joihin vastaaja viittaa, ole merkitystä käsiteltävänä olevassa asiassa.

87 Kantajat toteavat, että (edellä 74 kohdassa mainittu) asia Pronuptia ja asia 42/84, Remia ym. vastaan komissio (tuomio 11.7.1985, Kok. 1985, s. 2545; Kok. Ep. VIII, s. 287), koskevat perustamissopimuksen 85 artiklan 1 ja 3 kohdan soveltamisedellytyksiä eikä niissä viitata lainkaan liitännäisrajoituksia koskevaan kysymykseen. Kantajat toteavat, että ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan mukaisesta menettelystä (IV/31.340 — Mitchell Cotts/Sofiltra) 17 päivänä joulukuuta 1986 tehdyssä komission päätöksessä 87/100/ETY (EYVL 1987, L 41, s. 31, 23 perustelukappale) ei esitetä mitään uusia seikkoja. Kantajien mukaan ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan mukaisesta menettelystä (IV/32.009 — Elopak / Metal Box-Odin) 13 päivänä heinäkuuta 1990 tehdyssä komission päätöksessä 90/410/ETY (EYVL L 209, s. 15, 31 perustelukappale) ei kumota vaan vahvistetaan periaate, joka on tuotu esiin päätöksissä, joihin kantajat ovat vedonneet.

88 Toisin kuin vastaaja ja väliintulija kantajat katsovat, että lauseketta ei tule määritellä liitännäisrajoitukseksi abstraktiin tarkasteluun nojautuen vaan se edellyttää markkinoiden perusteellista arviointia.

- 89 Kantajat korostavat vastaajan sitä paitsi tehneen tällaisen arvioinnin riidanalaisessa päätöksessä. Ne huomauttavat myös, että kaikki ne päätökset ja tuomiot, joihin väliintulija on vedonnut, ilmentävät sitä, että markkinaolosuhteet on otettu huomioon silloin, kun rajoitukset on määritelty ”liitännäisrajoituksiksi”. Kantajien mukaan edellä 87 kohdassa mainitussa asiassa Remia ym. vastaan komissio vallinneiden olosuhteiden vuoksi yhteisöjen tuomioistuin ei pitänyt yli neljä vuotta voimassa olevaa kilpailukieltolauseketta liitännäisrajoituksena. Kantajien mukaan EY:n perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 ja 54 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia IV/D-1/30.373 — P&I-yhdistykset; International Group Agreement -sopimus ja asia IV/D-1/37.143 — P&I-yhdistykset; poolisopimus) 12 päivänä huhtikuuta 1999 tehdyssä komission päätöksessä 1999/329/EY (EYVL L 125, s. 12) tutkittiin jälleenvakuutusmarkkinoiden hintoja ja myyntiehtoja ja todettiin, että jälleenvakuutuksen ottamista yhdessä oli käsiteltävänä olevassa asiassa pidettävä liitännäisrajoituksena. Kantajien mukaan vastaaja arvioi EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan soveltamisesta (IV/36.581 — Télécom développement) 27 päivänä heinäkuuta 1999 tehdyssä komission päätöksessä 1999/574/EY (EYVL L 218, s. 24; jäljempänä Télécom développement -päätös) Télécom développement -nimisen yhtiön asemaa puhelumarkkinoilla taloudelliselta ja kilpailulliselta kannalta sekä totesi, että ilmoitettuja lausekkeitä oli pidettävä liitännäisrajoituksina. Kantajan mukaan myös päätöksessä 97/39/EY vastaaja piti ilmoitettuja lausekkeitä liitännäisrajoituksina asian erityisten olosuhteiden vuoksi.
- 90 Vastaaja riitauttaa väliintulijan tukemana sen, miten kantajat ovat tulkinneet liitännäisrajoituksen käsitettä.

Liitännäisrajoitukseksi määrittämisen seuraukset

- 91 Kantajat korostavat, että vastaajan julkaisuista sekä sen päätöskäytännöstä ilmenee, että liitännäisrajoituksiksi katsottuja sitoumuksia on käsiteltävä samalla tavoin kuin pääjärjestelyä.

- 92 Kantajat toteavat nimittäin, että vastaaja on korostanut XXIV kilpailupolitiikkaa koskevassa kertomuksessaan seuraavaa: liitännäisrajoituksia ”ei tutkita erikseen 85 artiklan 1 kohdan kannalta, jos itse yhteisyrittäjä ei riko tätä artiklaa tai jos sille on myönnetty poikkeuslupa 85 artiklan 3 kohdan nojalla. Vaikka nämä rajoitukset hyväksytään tavanomaisesti vain määrääjäksi, kun kyse on yhteisyrittäjästä, ne hyväksytään yleensä kuitenkin yhteisyrittäjän koko voimassaoloajaksi.” Kantajat huomauttavat myös, että vastaaja on todennut yhteistoiminnallisia yhteisyrittäjiä koskevassa tiedonannossaan, että ”jos itse yhteisyrittäjään ei sovelleta ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa, sitä ei sovelleta myöskään lisäsopimuksiin, jotka sellaisinaan rajoittavat kilpailua mutta joita on pidettävä edellä tarkoitettuina liitännäisrajoituksina” (67 kohta) ja että ”niitä on arvioitava yhdessä tämän [yhteisyrittäjän] kanssa” (66 kohta).
- 93 Kantajat huomauttavat, että vastaaja on soveltanut näitä periaatteita päätöskäytännössään. Päätöksen 94/895/EY 62 perustelukappaleessa vastaaja on todennut, että koska yhteisyrittäjään ei sovelleta perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa asetettua kieltoa, kyseistä kieltoa ei sovelleta myöskään riidanalaisiin lausekkeisiin (ks. myös päätös 97/39/EY, 48 perustelukappale).
- 94 Vastaaja korostaa, että vaikka liitännäisrajoituksen käsitteen soveltamisen oikeudellisenä seurauksena on se, ettei perustamissopimuksen 85 artiklaa sovelleta sellaisiin sopimuslausekkeisiin, jotka ovat lähtökohtaisesti kilpailua rajoitavia ja jotka voivat vaikuttaa tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että näille lausekkeille olisi myönnetty puuttumattomuustodistus pääjärjestelyn voimassaoloajaksi. Kuten myös edellä 87 kohdassa mainitusta asiasta Remia ym. vastaan komissio ja riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, komission mukaan rajoituksen kesto voi olla merkittävä tekijä määritettäessä sitä, onko se liitännäisrajoitus vai ei.

Yksinoikeuslausekkeen määrittäminen liitännäisrajoitukseksi

- 95 Kantajat katsovat, ettei ole epäilystäkään siitä, etteikö vastaajan olisi pitänyt määrittää yksinoikeusehto liitännäisrajoitukseksi.
- 96 Kantajat väittävät, että kun otetaan huomioon Canal+-kanavan määräävä asema erityisesti ranskalaisten ja amerikkalaisten elokuvien lähetysoikeuksien markkinoilla, tämä yksinoikeus oli ainoa keino päästä Ranskan maksutelevisiomarkkinoille ja pysyä siellä kiinnostavan tarjonnan säilyttäen. Tämän edun erityisluonne johtuu kantajien mukaan myös siitä, että TPS:n osakkaat antoivat sen TPS:lle vastikkeetta taatakseen TPS:n menestymisen kyseisillä markkinoilla.
- 97 Kantajien mukaan se pääasiallinen väite, jonka vastaaja on esittänyt kiistääkseen yksinoikeuslausekkeen liitännäisen luonteen, eli se, että yrityksen perustaminen satelliittivälitteisten digitaalitelevisiolähetysten markkinoille on mahdollista ilman yritykselle myönnettävää yksinoikeutta lähettää neljä yleiskanavaa yksinoikeudella, on virheellinen. Kantajat toteavat, ettei niillä TPS:n perustamisesta päättäessään ollut — eikä vielääkään ole juuri lainkaan — elokuvia ja urheilutapahtumia koskevia yksinoikeuksia, joten niiden ainoa kilpailuetu oli (ja on edelleen) yleiskanavien lähettäminen yksinoikeudella. Tämä lauseke liittyy näin ollen suoraan TPS:n perustamiseen ja on sen toiminnan kannalta välttämätön.
- 98 Vastaaja kiistää tehneensä arviointivirheen, kun se ei ole katsonut yksinoikeuslauseketta liitännäisrajoitukseksi.

Teemakanavia koskevan lausekkeen määrittäminen liitännäisrajoitukseksi

99 Kantajat katsovat, että vastaaja on tehnyt arviointivirheen, kun se ei ole määrittänyt teemakanavia koskevaa lauseketta liitännäisrajoitukseksi.

100 Kantajien mukaan vastaaja ei ole nimittäin ottanut huomioon sitä, että tämä lauseke oli TPS:n perustamisen ja toiminnan kannalta välttämätön, koska etuoikeus käyttää sen osakkaiden kanavia ja ohjelmia sekä kieltäytymisoikeus olivat TPS:n ainoa keino turvata teemakanavien hankinta, kun otetaan huomioon erityisesti Canal+-ryhmän erittäin vahva asema teemakanavamarkkinoilla.

101 Tältä osin kantajat katsovat tarpeelliseksi vedota EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan mukaisesta menettelystä (IV/36.592 — Cégétel +4) 20 päivänä toukokuuta 1999 tehtyyn komission päätökseen 1999/573/EY (EYVL L 218, s. 14; jäljempänä Cégétel-päätös) ja Télécom développement -päätökseen. Yhtäältä nämä päätökset liittyvät melko samankaltaisiin kilpailutilanteisiin kuin käsiteltävänä oleva asia eli pitkäaikaisen toimijan hallitsemiin markkinoihin ja toisaalta vastaaja arvioi niissä lausekkeitä, jotka voidaan rinnastaa teemakanavia koskevaan lausekkeeseen, koska Télécom développement -päätöksessä oli kyse lausekkeesta, jolla annettiin etuoikeus käyttää infrastruktuuria, ja Cégétel-päätöksessä oli kyse lausekkeesta, jonka nojalla yhteisyritys voi tehdä ostoja osakasyrityksiltä edullisemmin ehdoin. Kantajat huomauttavat, että toisin kuin vastaaja on käsiteltävänä olevassa asiassa todennut, kyseisissä päätöksissä se ei epäröinyt määritellä näitä lausekkeitä liitännäisrajoitukseksi ja käsitellä niitä täysin samalla tavalla kuin yhteisyritystä (ks. myös päätös 1999/329/EY).

- 102 Vastaaja kiistää tehneensä arviointivirheen, kun se ei ole katsonut teemakanavia koskevaa lauseketta liitännäisrajoitukseksi.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 103 Aluksi on täsmennettävä yhteisön kilpailuoikeudessa käytettävän liitännäisrajoituksen käsitteen sisältöä sekä liitännäisrajoitukseksi määrittämisen seurauksia. Tämän jälkeen näin määritettyjä periaatteita on sovellettava yksinoikeuslausekkeeseen ja teemakanavia koskevaan lausekkeeseen sen arvioimiseksi, onko vastaaja tehnyt arviointivirheen, kuten kantajat väittävät, kun se ei ole katsonut näitä ehtoja liitännäisrajoituksiksi.

Liitännäisrajoituksen käsite

- 104 Yhteisön kilpailuoikeudessa liitännäisrajoituksen käsite kattaa kaikki rajoitukset, jotka liittyvät suoraan pääjärjestelyn toteuttamiseen ja ovat sen kannalta välttämättömiä (ks. vastaavasti yrityskeskittymäjärjestelyiden liitännäisrajoituksista 14 päivänä elokuuta 1990 annettu komission tiedonanto (EYVL 1990, C 203, s. 5; jäljempänä liitännäisrajoituksia koskeva tiedonanto, I kohta), yhteistoiminnallisia yhteisyrityksiä koskeva tiedonanto (65 kohta) sekä asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohdan b alakohhta ja 8 artiklan 2 kohdan toinen luetelmakohta).
- 105 Liitännäisrajoituksia koskevassa tiedonannossaan komissio on perustellusti korostanut, että pääjärjestelyn toteuttamiseen suoraan liittyvänä rajoituksena on

pidettävä rajoitusta, jolla on pienempi merkitys kuin kyseisen järjestelyn toteuttamisella ja jolla on tähän selvä yhteys (II kohdan 4 alakohta).

- 106 Rajoituksen välttämättömyyttä koskevaa edellytystä on arvioitava kahdelta kannalta. On tutkittava yhtäältä, onko rajoitus objektiivisesti arvioiden välttämätön pääjärjestelyn toteuttamisen kannalta, ja toisaalta, onko se tähän nähden oikeassa suhteessa (ks. vastaavasti edellä 87 kohdassa mainittu asia Remia ym. v. komissio, tuomion 20 kohta; ks. myös liitännäisrajoituksia koskevan tiedonannon II kohdan 5 ja 6 alakohta).
- 107 Rajoituksen objektiivisen välttämättömyyden osalta on korostettava, että koska rule of reason -periaatteen kuulumista yhteisön kilpailuoikeuteen ei voida vahvistaa, kuten edellä 72 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa on osoitettu, liitännäisrajoituksia määrittäessä olisi virheellistä tulkita objektiivista välttämättömyyttä koskevaa edellytystä siten, että sen katsottaisiin edellyttävän sopimuksen kilpailua edistävien ja rajoittavien vaikutusten vertailua. Tällainen arviointi kuuluu ainoastaan perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamistilanteisiin.
- 108 Tämä kanta on perusteltu sekä perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan tehokkaan vaikutuksen turvaamiseksi että yhdenmukaisuussyistä. Koska perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa ei edellytetä päärajoituksen kilpailua edistävien ja rajoittavien vaikutusten arviointia, sama pätee siihen liittyvien rajoitusten arviointiin.
- 109 Kuten vastaaja perustellusti väittää, sitä, onko rajoitus pääjärjestelyn kannalta objektiivisesti arvioiden välttämätön, voidaan näin ollen tutkia vain melko abstraktilla tasolla. Ei ole arvioitava sitä, onko rajoitus kyseessä olevien markkinoiden kilpailutilanne huomioon ottaen välttämätön pääjärjestelyn talou-

dellisen menestymisen kannalta, vaan sitä, onko rajoitus tietyn pääjärjestelyn yhteydessä välttämätön tämän järjestelyn toteuttamisen kannalta. Jos pääjärjestely olisi ilman rajoitusta hankalasti toteutettavissa tai jos sitä ei voitaisi toteuttaa, rajoitusta voidaan pitää järjestelyn toteuttamisen kannalta objektiivisesti arvioiden välttämättömänä.

- 110 Yhteisöjen tuomioistuim on edellä 87 kohdassa mainitussa asiassa Remia ym. vastaan komissio antamassaan tuomiossa (19 kohta) todennut, että kilpailukieltolauseke oli yrityskaupan toteuttamisen kannalta objektiivisesti arvioiden välttämätön, koska sellaisessa tapauksessa, jossa kilpailukieltolauseke puuttuisi ”ja jossa myyjä ja ostaja olisivat yrityskaupan jälkeen kilpailutilanteessa, ei yrityskauppaa koskevaa sopimusta voitaisi toteuttaa. Itse asiassa myyjällä, joka tuntee erityisen hyvin siirrettävän yrityksen, olisi mahdollisuus houkutellessa aikaisempi asiakaskunta itselleen luovutuksen jälkeen ja tehdä näin kyseisestä yrityksestä elinkelvoton.”
- 111 Vastaaja on päätöskäytännössään voinut todeta, että tietyt rajoitukset ovat objektiivisesti arvioiden välttämättömiä tiettyjen järjestelyiden toteuttamisen kannalta. Ilman tällaisia rajoituksia kyseessä olevaa järjestelyä ”ei voitaisi toteuttaa tai se voitaisiin toteuttaa ainoastaan epävarmemmissa olosuhteissa, huomattavasti suuremmin kustannuksin, pidemmällä aikavälillä tai huomattavasti heikommin onnistumisen mahdollisuuksin” (liitännäisrajoituksia koskevan tiedonannon II kohdan 5 alakohta, ks. myös esim. päätös 90/410/ETY, 22 perustelukappale ja sitä seuraavat perustelukappaleet).
- 112 Toisin kuin kantajat väittävät, mikään niistä päätöksistä, joihin ne vetoavat, ei osoita sitä, että vastaaja olisi tehnyt kilpailuanalyysin määrittäessään kyseiset lausekkeet liitännäisrajoituksiksi. Näistä päätöksistä päinvastoin ilmenee, että

vastaajan arviointi on ollut melko abstraktia. Esimerkiksi päätöksen 1999/329/EY 77 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Korvausten jakamisjärjestely ei voi toimia kunnolla, elleivät kaikki sen osapuolet sovi vähintään yhdestä tarjottavasta vakuutusturvan tasosta. Yksikään osapuoli ei suostuisi jakamaan poolissa sellaisten yhdistysten vahingonkorvauskustannuksia, joiden korvaukset perustuvat korkeampaan vakuutusturvaan kuin mitä se itse pystyy tarjoamaan”.

- 113 Kun rajoitus on objektiivisesti arvioiden välttämätön pääjärjestelyn toteuttamisen kannalta, on vielä varmistettava, etteivät sen kesto sekä aineellinen ja maantieteellinen soveltamisala ylitä sitä, mikä on tarpeen kyseisen järjestelyn toteuttamisen kannalta. Jos rajoituksen kesto tai soveltamisala ylittävät sen, mikä on välttämätöntä järjestelyn toteuttamisen kannalta, sitä on arvioitava erikseen perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan mukaisesti (ks. vastaavasti asia T-61/89, Dansk Pelsdyravlerforening v. komissio, tuomio 2.7.1992, Kok. 1992, s. II-1931, 78 kohta).
- 114 Lopuksi on todettava, että siltä osin kuin vastaajan on tehtävä monitahoisia taloudellisia arviointeja ratkaistakseen sen, onko tietty sitoumus pääjärjestelyyn nähden liitännäinen rajoitus, tämän ratkaisun tuomioistuinvalvonnassa ainoastaan tarkistetaan, että menettelysääntöjä on noudatettu, että perustelut ovat riittävät, että tosiseikat pitävät asiallisesti paikkansa, että ilmeistä arviointivirhettä ei ole tehty ja ettei harkintavaltaa ole käytetty väärin (ks. kilpailukieltolausekkeen hyväksyttävää kestoa koskevan arvioinnin osalta vastaavasti edellä 87 kohdassa mainittu asia Remia ym. v. komissio, tuomion 34 kohta).

Liitännäisrajoitukseksi määrittämisen seuraukset

- 115 Jos on osoitettu, että rajoitus liittyy suoraan pääjärjestelyyn ja on sen toteuttamisen kannalta välttämätön, tämän rajoituksen kilpailusääntöjen mukaisuutta on arvioitava samaan aikaan kuin pääjärjestelyn kilpailusääntöjen mukaisuutta.
- 116 Kun pääjärjestelyyn ei sovelleta perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan kieltoa, sama koskee tähän järjestelyyn suoraan liittyviä ja sen kannalta välttämättömiä rajoituksia (ks. vastaavasti edellä 87 kohdassa mainittu asia Remia ym. v. komissio, tuomion 20 kohta). Jos pääjärjestely sen sijaan on tässä määräyksessä tarkoitettu rajoitus, mutta siihen sovelletaan perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan mukaista poikkeusta, tämä poikkeus kattaa myös kyseiset liitännäisrajoitukset.
- 117 Lisäksi kun rajoitukset liittyvät suoraan asetuksessa N:o 4064/89 tarkoitettuun yrityskeskittymään ja ovat sen kannalta välttämättömiä, tämän asetuksen 6 artiklan 1 kohdan b alakohdasta ja 8 artiklan 2 kohdan toisesta alakohdasta seuraa, että komission päätös, jolla se toteaa järjestelyn soveltuvan yhteismarkkinoille, kattaa myös kyseiset rajoitukset.

Yksinoikeuslausekkeen määrittäminen liitännäisrajoitukseksi

- 118 Edellä 103—114 kohdassa esitettyjen periaatteiden mukaisesti on tutkittava, onko vastaaja tehnyt käsiteltävänä olevassa asiassa ilmeisen arviointivirheen, kun se ei ole pitänyt yksinoikeusehtoa TPS:n perustamiseen liittyvänä liitännäisrajoituksena.

- 119 Kantajat katsovat, että yksinoikeuslauseke on TPS:n perustamiseen liittyvä liitännäisrajoitus, koska tämä lauseke on välttämätön, jotta TPS voi päästä Ranskan maksutelevisiomarkkinoille, kun otetaan huomioon, ettei sillä ole elokuvia ja urheilutapahtumia koskevia yksinoikeuksia.
- 120 Aluksi on kuitenkin todettava, ettei sillä, että yksinoikeuslauseke on välttämätön, jotta TPS voi asettua pysyvästi näille markkinoille, ole merkitystä sen kannalta, määritetäänkö kyseinen ehto liitännäisrajoitukseksi.
- 121 Kuten edellä 106 kohdassa on korostettu, tällaiset arviot, jotka liittyvät siihen, onko rajoitus välttämätön kyseisillä markkinoilla vallitsevassa kilpailutilanteessa, eivät kuulu rajoituksen liitännäisrajoitukseksi määrittämisen piiriin. Ne voidaan ottaa huomioon ainoastaan perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamistilanteissa (ks. tältä osin edellä 74 kohdassa mainittu asia Pronuptia, tuomion 24 kohta ja edellä 113 kohdassa mainittu asia Dansk Pelsdyravlerforening v. komissio, tuomion 78 kohta).
- 122 Tämän jälkeen on todettava, että vaikka käsiteltävänä olevassa asiassa kantajat ovat voineet oikeudellisesti riittävällä tavalla osoittaa, että yksinoikeuslauseke liittyi suoraan TPS:n perustamiseen, ne eivät sen sijaan ole osoittaneet, että yleiskanavien lähettäminen yksinoikeudella olisi ollut tämän järjestelyn kannalta objektiivisesti arvioiden välttämätöntä. Tältä osin on todettava, kuten vastaaja aivan oikein korostaa, että maksutelevisioalalla toimiva yritys voidaan tuoda Ranskassa markkinoille ilman yksinoikeutta yleiskanavien lähettämiseen. Tilanne oli tällainen kahden muun näillä markkinoilla toimivan yrityksen, CanalSatelliten ja AB-Satin osalta.

- 123 Vaikka oletettaisiin, että yksinoikeuslauseke oli objektiivisesti arvioiden välttämätön TPS:n perustamisen kannalta, vastaaja ei ole tehnyt kuitenkaan ilmeistä arviointivirhettä, kun se on katsonut, ettei kyseinen rajoitus ollut oikeassa suhteessa tähän tavoitteeseen nähden.
- 124 Yksinoikeuslauseke oli näet tehty aluksi kymmeneksi vuodeksi. Kuten vastaaja toteaa riidanalaisen päätöksen 134 perustelukappaleessa, tällainen kesto oli kohtuuton, koska ”TPS:n oli vakiinnutettava asemansa markkinoilla ennen kyseisen määräajan päättymistä”. On nimittäin melko todennäköistä, että TPS:n kilpailuhaitta lähinnä urheilutapahtumia ja elokuvia koskevien yksinoikeuksien käytön osalta pienenee ajan myötä (ks. vastaavasti riidanalaisen päätöksen 133 perustelukappale). Näin ollen ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että TPS voisi muutaman vuoden kuluttua poistaa kilpailun maksutelevisiomarkkinoilla yleiskanavien lähettämistä koskevan yksinoikeuden perusteella, vaikka kyseisellä yksinoikeudella on alun perin haluttu vain vahvistaa TPS:n kilpailuasemaa näillä markkinoilla.
- 125 Lisäksi yksinoikeuslauseke on myös kohtuuton, koska sen seurauksena TPS:n kilpailijoilla, nykyisillä tai potentiaalisilla, ei ole lainkaan mahdollisuutta käyttää ohjelmia, jotka kiinnostavat lukuisia ranskalaisia televisionkatsojia (ks. vastaavasti edellä 70 kohdassa mainittu asia Oude Luttkhuis ym., tuomion 16 kohta). Tämän sitoumuksen kohtuuttomuutta lisää myös katvealueiden olemassaolo. Näillä alueilla asuvat televisionkatsojat, jotka haluavat tilata maksutelevision yritykseltä, joka lähettää myös yleiskanavia, voivat kääntyä yksinomaan TPS:n puoleen.
- 126 Näin ollen on todettava, että vastaaja ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä, kun se ei ole pitänyt yksinoikeuslauseketta TPS:n perustamiseen liittyvänä liittämäisrajoituksena.

127 Tämä osa kantajien väitteistä on näin ollen hylättävä.

Teemakanavia koskevan lausekkeen määrittäminen liitännäisrajoitukseksi

128 Edellä 103—114 kohdassa esitettyjen periaatteiden valossa on myös tutkittava, onko vastaaja tehnyt käsiteltävänä olevassa asiassa ilmeisen arviointivirheen, kun se ei ole pitänyt teemakanavia koskevaa lauseketta liitännäisrajoituksena.

129 Tältä osin on huomautettava, että vastaaja on todennut riidanalaisessa päätöksessä (101 perustelukappale) seuraavaa:

”Osuuksien haltijoiden velvollisuutta tarjota teemakanaviaan ensisijaisesti TPS:lle voidaan pitää järjestelmäperustan perustamista helpottavana lausekkeena. Tämä kymmeneksi vuodeksi määrätty velvoite rajoittaa kuitenkin teemakanavien ja televisiopalvelujen tarjontaa. Tältä osin tarkasteltavana oleva lauseke kuuluu 85 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan”.

130 Tästä perustelukappaleesta ilmenee, että vastaaja ei ole pitänyt teemakanavia koskevaa lauseketta liitännäisrajoituksena lähinnä siksi, että tällä lausekkeella on haitallinen vaikutus kolmansien osapuolten asemaan melko pitkän ajan.

- 131 Vaikka todistustaakka tältä osin on kantajilla, ne eivät ole esittäneet mitään seikkaa, jonka perusteella tämä arvio voitaisiin hylätä.
- 132 Kantajat nimittäin toteavat ainoastaan, että CanalSatelliten yksinoikeuksia koskevan käytännön vuoksi TPS voi käyttää ainoastaan kantajien lähettämiä tai perustamia kanavia, minkä vuoksi riidanalainen lauseke on TPS:n toiminnassa pysymisen kannalta välttämätön. Vaikka väitteen voitaisiinkin katsoa pitävän paikkansa, tällaista TPS:n kilpailutilanteeseen liittyvää seikkaa ei voida ottaa kuitenkaan huomioon arvioitaessa sitä, onko tämä lauseke liittämisrajoitus. Kuten edellä 107—112 kohdassa on todettu, sitä, onko lauseke objektiivisesti arvioiden välttämätön, arvioidaan näet ilman, että kilpailutilanne otettaisiin huomioon.
- 133 Koska teemakanavien hyödyntämismarkkinat kasvavat nopeasti (riidanalaisen päätöksen 65 perustelukappale), vastaaja ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä myöskään, kun se on katsonut, että TPS:n osakkaiden velvollisuus tarjota teemakanaviaan ensisijaisesti TPS:lle kymmenen vuoden ajan ylitti sen, mikä oli tarpeen TPS:n perustamiseksi.
- 134 Kuten vastaaja aivan oikein huomauttaa, kantajat vetoavat perusteetta Cégétel- ja Télécom développement -päätöksiin, koska niissä tosiseikat ovat erilaiset. TPS:n tilannetta ei voida verrata uuteen tulokkaaseen markkinoilla, joita hallitsee aikaisemmin monopoliasemassa ollut yritys ja joille pääsy edellyttää mahdollisuutta käyttää olennaista infrastruktuuria. Canal+-kanavalla ei ole nimittäin aikaisemmin ollut monopoliasemaa teemakanavien hyödyntämismarkkinoilla eikä pääsy näille markkinoille edellytä mahdollisuutta käyttää olennaista infrastruktuuria. Lisäksi Cégétel- ja Télécom développement -päätöksissä arvioitujen lausekkeiden seurauksena ei ollut se, että kolmansilla osapuolilla ei olisi ollut lainkaan mahdollisuutta käyttää osakkaiden palveluja. Kyseessä oli ainoastaan etuoikeus.

- 135 Näin ollen on todettava, että vastaaja ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä, kun se ei ole pitänyt teemakanavia koskevaa lauseketta TPS:n perustamiseen liittyvänä liitännäisrajoituksena.
- 136 Tämä osa kantajien toissijaisista väitteistä on näin ollen hylättävä.

iii) Johtopäätös

- 137 Edellä olevan perusteella tämä kanneperuste on hylättävä perusteettomana.

b) Toinen kanneperuste, joka koskee perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan rikkomista

i) Väite, jonka mukaan perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdassa asetettuja poikkeusluvan edellytyksiä on sovellettu virheellisesti

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 138 Kantajat väittävät ensiksi, että vastaaja on rikkonut perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohtaa, kun se on tätä määräystä soveltaessaan ottanut huomioon

sellaisia maksutelevision markkinoiden kilpailutilannetta koskevia arvioita, jotka niiden mukaan kuuluvat tämän määräyksen ensimmäisen kohdan yhteyteen.

- 139 Kantajat väittävät tämän jälkeen, että oikeuskäytännön (yhdistetyt asiat T-528/93, T-542/93, T-543/93 ja T-546/93, Métropole télévision ym. v. komissio, tuomio 11.7.1996, Kok. 1996, s. II-649, 114 kohta) mukaan seikkojen, jotka vastaaja ottaa huomioon soveltaessaan perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohtaa, on oltava asiaankuuluvia ja tähän artiklaan liittyviä. Kantajien mukaan vastaaja ei ole tutkinut, täyttivätkö yksinoikeuslauseke ja teemakanavia koskeva lauseke, joita se piti perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan vastaisina, tämän artiklan 3 kohdassa asetetut poikkeusluvan edellytykset, vaan se on tosiasiallisesti arvioinut, täyttikö TPS:n perustaminen nämä edellytykset.
- 140 Vastaaja kiistää soveltaneensa perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdassa asetettuja poikkeusluvan edellytyksiä väärin.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 141 Kantajien sen väitteen osalta, joka koskee vastaajan velvollisuutta vertailla rajoituksen kilpailua edistäviä ja kilpailua rajoittavia vaikutuksia pikemminkin perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa kuin perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohtaa sovellettaessa, on viitattava edellä 72 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa esitettyihin perusteluihin.

- 142 Siitä, onko vastaaja arvioinut oikein, täytyivätkö poikkeusluvan edellytykset yksinoikeuslausekkeen ja teemakanavia koskevan lausekkeen osalta, on ensiksi todettava, että toisin kuin kantajat väittävät, vastaaja on tutkinut molempien lausekkeiden kannalta, täytyivätkö nämä edellytykset.
- 143 Tuotannon tai tuotteiden jakelun tehostamista taikka teknisen tai taloudellisen kehityksen edistämistä koskevan edellytyksen osalta vastaaja on todennut, että tämä edellytys täyttyy, koska ”edistämällä uuden järjestelmäperustan menestyksestä markkinoilletuontia maksutelevisiomarkkinoilla [yksinoikeuslauseke ja teemakanavia koskeva lauseke] mahdollistavat uuden yhtiön markkinoilletulon ja lisäävät ranskalaisille katsojille suunnattujen maksutelevisiopalvelujen tarjontaa” (riidanalaisen päätöksen 114 perustelukappale).
- 144 Näistä lausekkeista on myös hyötyä kuluttajille, koska niiden avulla on voitu ”lisätä tarjontaa ja kehittää uuden teknologian palveluja” (riidanalaisen päätöksen 118 perustelukappale) ja niillä on saatu aikaan ”erittäin vilkas kilpailu, joka syntyi heti TPS:n perustamisen jälkeen kyseisen järjestelmäperustan ja CanalSatellite/Canal+-kanavien välille” (riidanalaisen päätöksen 119 perustelukappale).
- 145 Riidanalaisien lausekkeiden välttämättömyyden osalta vastaaja on todennut, että ”ellei TPS:llä olisi ollut etuoikeutta näihin [teema]kanaviin, se olisi joutunut tuottamaan itse useita kanavia, mikä olisi lisännyt suuresti jo ennestään hyvin korkeita järjestelmäperustan markkinoilletuontikustannuksia” (riidanalaisen päätöksen 122 perustelukappale), ja että ”yksinoikeus yleisiä lähetykspalveluja

tarjoavien kanavien lähettämiseen, joka vetää puoleensa tilaajia ja erottaa TPS:n tarjonnan muiden yhtiöiden tarjonnasta, on välttämätöntä TPS:n sijoittautumiselle Ranskan maksutelevisiomarkkinoille” (riidanalaisen päätöksen 132 perustelukappale).

- 146 Perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdassa asetetun neljännen edellytyksen osalta, jonka mukaan kilpailu ei saa poistua merkittävältä osalta kysymyksessä olevia tuotteita, vastaaja ei ole nimenomaisesti viitannut yksinoikeuslausekkeeseen ja teemakanavia koskevaan lausekkeeseen. Se on ainoastaan todennut, että ”TPS-sopimukset eivät suinkaan poista kilpailua vaan edistävät sitä” (riidanalaisen päätöksen 135 perustelukappale). Vastaajan arvioinnista ilmenee kuitenkin implisiittisesti, että tätä johtopäätöstä tehdessään se on ottanut huomioon nämä lausekkeet ja katsonut niiden olevan TPS:n menestyksen kannalta välttämättömiä.
- 147 Toiseksi on todettava, että vaikka vastaaja on perustellusti todennut, ettei yksinoikeuslauseketta ja teemakanavia koskevaa lauseketta voida edellä 118—137 kohdassa esitetyistä syistä pitää TPS:n perustamiseen liittyvinä liitännäisrajoituksina, nämä rajoitukset kuitenkin liittyvät suoraan tähän järjestykseen. Näin ollen arvioitaessa sitä, täyttyvätkö perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdassa asetetut eri edellytykset, on otettava huomioon se pääjärjestely, johon nämä lausekkeet liittyvät.
- 148 On myös huomautettava, että kantajien väitteet ovat tältä osin ristiriitaisia. Ne väittävät yhtäältä, että vastaajan olisi pitänyt katsoa nämä lausekkeet TPS:n perustamiseen liittyviksi liitännäisrajoituksiksi, ja toisaalta, että vastaajan olisi pitänyt tutkia pääjärjestelyä huomioon ottamatta, täyttyivätkö perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdassa asetetut edellytykset näiden lausekkeiden osalta.

149 Tämä ristiriita perustuu liitännäisrajoituksen käsitteen virheelliseen tulkintaan. Kantajien mukaan silloin kun rajoitusta ei voida pitää liitännäisrajoituksena, sitä on väistämättä arvioitava erikseen. Kuten edellä 147 kohdassa on huomautettu, tällaisessa näkemyksessä ei oteta kuitenkaan huomioon sitä, että vaikka tiettyjä järjestelyyn suoraan liittyviä rajoituksia ei voida pitää liitännäisrajoituksina, koska ne eivät ole objektiivisesti arvioiden välttämättömiä tai koska ne eivät ole oikeassa suhteessa pääjärjestelyn toteuttamiseen nähden, ne liittyvät kuitenkin pääjärjestelyyn erottamattomasti. Näin ollen on normaalia, että niitä arvioidaan ottaen huomioon pääjärjestelyn taloudellinen ja oikeudellinen toimintaympäristö.

150 Kantajien väitteiden tämä osa on näin ollen hylättävä.

ii) Väite, jonka mukaan yksittäispoikkeuksen keston osalta on tehty arviointivirhe

Asianosaisten ja väliintulijan väitteet ja niiden perustelut

151 Kantajat katsovat, että vastaaja on tehnyt arviointivirheen, kun se on todennut riidanalaisessa päätöksessä, että yksinoikeuslausekkeelle myönnettävän poikkeusluvan kestoksi olisi vahvistettu kolme vuotta. Vastaajan esittämät perustelut, joiden mukaan tämä rajoitus on TPS:lle välttämätön ainoastaan kanavan markkinoilletuontivaiheen aikana ja että tämä välttämättömyys vähenee ajan myötä sitä mukaa kuin TPS voi saada uusia tilaajia ja hankkia kokemusta maksutelevisioalalta, minkä avulla se voi parantaa tarjontaansa, ovat kantajien mukaan virheellisiä.

- 152 Kantajien mukaan yksinoikeuden välttämättömyys ei vähene vaan pikemminkin kasvaa, kun otetaan huomioon Canal+-ryhmän lyömätön markkina-asema. Kantajat väittävät, että ilman yleiskanavien lähettämistä koskevaa yksinoikeutta TPS:n kannattavuus olisi vaarassa.
- 153 Kantajat katsovat tältä osin tarpeelliseksi vedota Cégétel-päätökseen, jossa tiettyjen puhelupalveluiden jakelua koskevalle yksinoikeudelle myönnettiin poikkeuslupa kymmeneksi vuodeksi erityisesti sillä perusteella, että Cégétel-yhtiö voi saada telekommunikaatiopalveluihin tehdyt investoinnit kannattamaan vasta hyvin pitkän ajan kuluttua.
- 154 Kantajat katsovat myös, että vastaaja on tehnyt arviointivirheen, kun se on määrännyt teemakanavalauseketta koskevan poikkeusluvan kestoksi ainoastaan kolme vuotta eli markkinoilletuonnin ajan. Kantajat katsovat, että tämän lausekkeen välttämättömyys ei rajoitu markkinoilletuontivaiheeseen, kuten vastaaja väittää, vaan se koskee koko TPS:n hyödyntämisaikaa, koska lauseke on ainoa keino, jolla TPS voi turvata itselleen teemakanavien käyttömahdollisuudet.
- 155 Vastaaja kiistää tehneensä arviointivirhettä, kun se on määrännyt poikkeusluvan kestoksi kolme vuotta.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 156 Aluksi on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan vastaajan perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan nojalla käyttämä toimivalta edellyttää väistämättä monitahoista taloudellista arviointia, minkä vuoksi tämän

arvioinnin tuomioistuinvalvonnassa on rajoitettava tarkastelemaan sitä, että tosiseikat pitävät asiallisesti paikkansa ja sitä, miten vastaaja on luonnehtinut näitä tosiseikkoja oikeudellisesti (ks. erityisesti yhdistetyt asiat 56/64 ja 58/64, Consten ja Grundig v. komissio, tuomio 13.7.1966, Kok. 1966, s. 429, 501 kohta; Kok. Ep. I, s. 275 ja edellä 74 kohdassa mainittu asia Matra Hachette v. komissio, tuomion 104 kohta).

- 157 Tämä periaate pätee erityisesti silloin kun vastaaja määrittää ajanjakson, jonka aikana rajoituksen katsotaan olevan välttämätön (edellä 87 kohdassa mainittu asia Remia ym. v. komissio, tuomion 34 kohta).
- 158 Toiseksi on huomautettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut edellä 74 kohdassa mainitussa asiassa Matra Hachette vastaan komissio antamassaan tuomiossa (104 kohta) seuraavaa: ”ilmoituksen tehneiden yritysten on toimitettava komissiolle ne seikat, jotka osoittavat 85 artiklan 3 kohdassa asetettujen edellytysten täyttyvän [yhdistetyt asiat 43/82 ja 63/82, VBVB ja VBBB v. komissio, tuomio 17.1.1984, Kok. 1984, s. 19; Kok. Ep. VII, s. 421], ja tätä velvollisuutta on arvioitava oikeudenkäyntimenettelyssä ottaen huomioon, että kantajan tehtävänä on esittää seikat, joilla komission arviointi voidaan riitauttaa”.
- 159 On kuitenkin todettava, että kantajat ainoastaan väittävät, että vastaaja on tehnyt arviointivirheen, koska kantajien mukaan yksinoikeuden välttämättömyys ei vähene, kuten vastaaja on todennut riidanalaisen päätöksen 133 perustelukappaleessa, vaan päinvastoin pikemminkin kasvaa, kun otetaan huomioon Canal+-ryhmän lyömätön markkina-asema. Teemakanavia koskevan lausekkeen osalta kantajat väittävät, että se on tarpeen sen varmistamiseksi, että TPS voi

käyttää tällaisia kanavia. Ne eivät kuitenkaan esitä mitään todisteita osoittaakseen todeksi tämän väitteen, jossa ei edes oteta huomioon markkinoiden muuttumista. Kantajat eivät riitautu mitään niistä tosiseikoista, joiden perusteella vastaaja on katsonut, että näiden lausekkeiden välttämättömyys vähenee väistämättä ajan myötä ja päätelty, että kolme vuotta on vähimmäisaika, jonka ajan ne ovat TPS:n kannalta välttämättömiä (riidanalaisen päätöksen 134 perustelukappale).

160 Kolmanneksi on huomautettava, että kantajat vetoavat perusteettomasti Cégétel-päätökseen. Kuten vastaaja aivan oikein korostaa, tässä päätöksessä poikkeuslupa myönnettiin ainoastaan tiettyjen tuotteiden jakelua koskevalle yksinoikeudelle ja näiden tuotteiden jakelu oli vain pieni osa Cégételin toiminnasta, kun taas yleiskanavien lähettäminen yksinoikeudella on oleellinen osa TPS:n tarjontaa.

161 Tämän vuoksi on todettava, että vastaaja ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä, kun se on myöntänyt poikkeusluvan vain kolmeksi vuodeksi.

162 Kantajien väitteiden tämä osa on näin ollen hylättävä.

iii) Johtopäätös

163 Edellä esitetyn perusteella käsiteltävänä oleva kanneperuste on hylättävä perusteettomana.

2. Kanneperuste, joka liittyy riidanalaisen päätöksen 2 artiklaan ja joka koskee oikeusvarmuuden periaatteen loukkaamista

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 164 Kantajat katsovat, että vastaaja ei ole noudattanut XXIV kilpailupolitiikkaa koskevassa kertomuksessa esittämiään sääntöjä, kun se on myöntänyt puuttumattomuustodistuksen ainoastaan kolmeksi vuodeksi sillä perusteella, että kilpailukieltolausekkeen voitiin katsoa olevan TPS:n perustamiseen liittyvä liitännäisrajoitus ainoastaan markkinoilletuonnin ajan. Kantajat huomauttavat, että vastaaja on kyseisessä vastaajaa sitovassa kertomuksessa todennut, että ”kun kyse on yhteisyrityksistä, [liitännäisrajoitukset] hyväksytään yleensä yhteisyrityksen koko voimassaoloajaksi” (s. 120, 166 kohta).
- 165 Kantajien mukaan oikeuskäytännöstä (asia T-7/89, Hercules Chemicals v. komissio, tuomio 17.12.1991, Kok. 1991, s. II-1711 ja asia T-9/89, Hüls v. komissio, tuomio 10.3.1992, Kok. 1992, s. II-499) ilmenee, että vastaaja on loukannut oikeusvarmuuden periaatetta, kun se ei ole noudattanut tätä sääntöä käsiteltävänä olevassa asiassa.
- 166 Kantajat toteavat, että vastaajan kantaa käsiteltävänä olevassa asiassa voidaan arvostella varsinkin, kun kyseistä sääntöä noudatetaan yhä, kuten Cégétel- ja Télécom développement -päätöksistä ilmenee. Kantajien mukaan näissä pää-

töksissä kahta kilpailukieltolauseketta pidettiin liitännäisrajoituksina ja niitä käsiteltiin samalla tavoin kuin yhteisyritystä.

- 167 Vastaaja kiistää loukanneensa oikeusvarmuuden periaatetta tai tehneensä arviointivirhettä, kun se on katsonut, että kilpailukieltolauseke oli liitännäisrajoitus ainoastaan markkinoilletuontivaiheen ajan eli kolme ensimmäistä vuotta.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 168 Aluksi on todettava, että siitä XXIV kilpailupolitiikkaa koskevasta kertomuksen otteesta, jota kantajat ovat lainanneet ja jonka mukaan liitännäisrajoitukset ”hyväksytään yleensä yhteisyrityksen koko voimassaoloajaksi”, ja siitä konkreettisesta asiayhteydestä, johon ote liittyy, eli siitä, että arviointi koski viiden tutkimus- ja kehitysalan yhteisyrityksen perustamista, ilmenee, ettei vastaaja ole kertomuksen siinä osassa, johon kyseinen ote sisältyy, asettanut itselleen tiukkoja sääntöjä sitoumuksen määrittämisestä liitännäisrajoitukseksi. Siinä pikemminkin kuvataan joitakin periaatteita, joita vastaaja yleensä noudattaa arvioidessaan tiettyjä lausekkeita, joita se pitää pääjärjestelyyn liittyvinä liitännäisrajoituksina.
- 169 Toisin kuin kantajat väittävät, käsiteltävänä olevaa asiaa ei näin ollen voida verrata edellä 165 kohdassa mainittuun asiaan Hercules Chemicals vastaan komissio. Kyseisessä asiassa vastaaja oli nimittäin julkistanut kilpailupolitiikkaa koskevassa vuosikertomuksessaan joitakin itselleen asettamia sääntöjä tietojensaantioikeudesta kilpailuasioissa.

- 170 Siitä XXIV kilpailupolitiikkaa koskevasta kertomuksen otteesta, jota kantajat ovat lainanneet, ilmenee lisäksi, että siinä ainoastaan toistetaan lähes sanatarkasti vastaajan yhteistoiminnallisia yhteisyrityksiä koskevan tiedonannon 67 kohdassa esittämät periaatteet. Kuten tästä tiedonannosta selvästi ilmenee, siinä todetaan ainoastaan suuntaa-antavasti, miten vastaaja soveltaa liitännäisrajoituksia koskevaa teoriaa käytännössä.
- 171 Kantajat eivät näin ollen voi tukeutua edellä tarkoitettuun otteeseen osoittaakseen, että vastaaja on niiden osalta loukannut oikeusvarmuuden periaatetta.
- 172 Edellä esitetyn perusteella tämä kanneperuste on hylättävä perusteettomana.
- 173 Koska kaikki kantajien esittämät kanneperusteet ovat perusteettomia, kanne on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

- 174 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantajat ovat hävinneet vaatimuksensa ja koska vastaaja ja väliintulija ovat vaatineet niiden velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut, kantajat veloitetaan korvaamaan omien oikeudenkäyntikulujensa lisäksi myös vastajalle ja väliintulijalle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(kolmas jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) Kanne hylätään.
- 2) Kantajat vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan ja ne veloitetaan korvaamaan vastaajan ja väliintulijan oikeudenkäyntikulut.

Azizi

Lenaerts

Jaeger

Julistettiin Luxemburgissa 18 päivänä syyskuuta 2001.

H. Jung

J. Azizi

kirjaaja

kolmannen jaoston puheenjohtaja

II - 2517

Sisällys

Asian taustaa	II-2466
A Järjestelyn kuvaus	II-2466
B Vaikutusalaan kuuluvat markkinat ja niiden rakenne	II-2467
1. Maksutelevisiomarkkinat Ranskassa	II-2467
2. Erityisesti elokuvien ja urheilutapahtumien lähetysoikeuksien hankintamarkkinat	II-2469
3. Teemakanavien markkinointi- ja hyödyntämismarkkinat	II-2469
C Ilmoittaminen ja ilmoitetut sopimukset	II-2470
1. Kilpailukieltolauseke	II-2471
2. Teemakanavia koskeva lauseke	II-2472
3. Yksinoikeuslauseke	II-2472
D Riidanalainen päätös	II-2473
Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten ja muiden osapuolten vaatimukset	II-2474
Oikeussääntöjen soveltaminen	II-2476
A Kanteen tutkittavaksi ottaminen	II-2476
Asianosaisten ja väliintulijan väitteet ja niiden perustelut	II-2476
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II-2477
B Aineellinen kysymys	II-2479
1. Riidanalaisen päätöksen 3 artiklan kumoamista koskevat kanneperusteet	II-2480
a) Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan rikkomista	II-2480
i) Ensisijainen väite, jonka mukaan yksinoikeuslauseke ja teemakanavia koskeva lauseke eivät ole perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kilpailunrajoituksia	II-2480
— Väite, joka koskee virheellisiä arviointeja	II-2481
Asianosaisten ja väliintulijan väitteet ja niiden perustelut	II-2481
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II-2483
— Väite, joka koskee perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan virheellistä soveltamista (rule of reason -periaatetta ei ole sovellettu)	II-2486
Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut	II-2486
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II-2487

ii) Toissijainen väite, jonka mukaan yksinoikeuslauseke ja teemakanavia koskeva lauseke ovat liitännäisrajoituksia	II - 2490
— Asianosaisten ja väliintulijan väitteet ja niiden perustelut	II - 2490
Liitännäisrajoituksen käsite	II - 2490
Liitännäisrajoitukseksi määrittämisen seuraukset	II - 2493
Yksinoikeuslausekkeen määrittäminen liitännäisrajoitukseksi	II - 2495
Teemakanavia koskevan lausekkeen määrittäminen liitännäisrajoitukseksi	II - 2496
— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 2497
Liitännäisrajoituksen käsite	II - 2497
Liitännäisrajoitukseksi määrittämisen seuraukset	II - 2501
Yksinoikeuslausekkeen määrittäminen liitännäisrajoitukseksi	II - 2501
Teemakanavia koskevan lausekkeen määrittäminen liitännäisrajoitukseksi	II - 2504
iii) Johtopäätös	II - 2506
b) Toinen kanneperuste, joka koskee perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan rikkomista	II - 2506
i) Väite, jonka mukaan perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdassa asetettuja poikkeusluvan edellytyksiä on sovellettu virheellisesti	II - 2506
Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut	II - 2506
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 2507
ii) Väite, jonka mukaan yksittäispoikkeuksen keston osalta on tehty arviointivirhe	II - 2510
Asianosaisten ja väliintulijan väitteet ja niiden perustelut	II - 2510
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 2511
iii) Johtopäätös	II - 2513
2. Kanneperuste, joka liittyy riidanalaisen päätöksen 2 artiklaan ja joka koskee oikeusvarmuuden periaatteen loukkaamista	II - 2514
Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut	II - 2514
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 2515
Oikeudenkäyntikulut	II - 2516